

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ,
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ, ΕΦΙΜΑΝΤΟΡΙΚΟΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ,

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝ ΕΝΙΟΤΕ
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΣ,

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΙΜΗΝΙΑΝ

ΕΝ ΕΞ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΟΙΣ ΦΥΛΛΟΙΣ,

ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΟΝΤΟΓΟΝΟΥ ὁ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΚΑΛΟΓΕΡΑ
ἀρχιμανδρίτου, καθηγητῶν τῆς θεολογίας ἐν τῷ ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ,

ΚΑΙ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΣΠΛΘΑΚΗ,
καθηγητοῦ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ Ῥιζαρελῇ σχολῇ.

ΠΕΡΙΟΔΟΥ Β΄

ΕΤΟΣ Β΄.

1870.

« Κήρυξον τὸν λόγον ».

Πρὸς Τιμόθ. Β΄. δ΄. 2.

« Ἀπτεὶ λύχνον ὁ θεὸς ἱερέα, ὃ τίθῃσιν
» ἐπὶ λυχνίας τῆς αὐτοῦ φωτοφόρου καθέ-
» δρας, ἵν' ἐξαστράπτῃ φωτισμὸν τῇ Ἐκ-
» κλησίᾳ ὃ δογματῶν ὃ πράξεων, σκότους
» ἀπηλλαγμένῳ, ὅπως ὁρῶντες οἱ λαοὶ τὰς
» ἀκτῖνας τῆς ζωτικῆς λαμπηδόνος, πρὸς
» ἐκείνας εὐθύνωνται ὃ τὸν Πατέρα τῶν
» φῶτων δοξάζωσιν ».

Ἰσίδωρ. Πηλουσ. Βιβλ. Α΄.

Ἐπιστολ. λβ΄.

« Οὐ γάρ ἐστι περὶ οὗτοῦ θειοτέρου ἢ ἄνθρω-
» πος βουλευσαίτο, ἢ περὶ παιδείας ὃ αὐτοῦ
» ὃ τῶν αὐτοῦ οἰκείων ».

Πλάτ. Θεάγ. 2.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΔΑ

(ΕΝ ΟΔῳ ΕΡΜΟΥ, ΔΡΙΘ. 291.)

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ,
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ, ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΟΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ,

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝ ΕΝΙΟΤΕ
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΣ,

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΙΜΗΝΙΑΝ

ΕΝ ΕΞ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΟΙΣ ΦΥΛΛΟΙΣ,

ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΟΝΤΟΓΟΝΟΥ ὁ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΚΑΛΟΓΕΡΑ

ἀρχιμανδρίτου, καθηγητῶν τῆς θεολογίας ἐν τῷ ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ,

ΚΑΙ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΣΠΛΘΑΚΗ,

καθηγητοῦ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ Ῥιζαρελῇ σχολῇ.

ΠΕΡΙΟΔΟΥ Β΄

ΕΤΟΣ Β΄.

1870.

« Κήρυξον τὸν λόγον ».

Πρὸς Τιμόθ. Β΄. δ΄. 2.

« Ἄπει λύχνον ὁ θεὸς ἱερέα, ὃ τίθῃσιν
» ἐπὶ λυχνίας τῆς αὐτοῦ φωτοφόρου καθέ-
» δρας, ἵν' ἐξαστράπτῃ φωτισμὸν τῇ Ἐκ-
» κλησίᾳ ὃ δογματῶν ὃ πράξεων, σκότους
» ἀπηλλαγμένῳ, ὅπως ὁρῶντες οἱ λαοὶ τὰς
» ἀκτῖνας τῆς ζωτικῆς λαμπηδόνος, πρὸς
» ἐκείνας εὐθύνωνται ὃ τὸν Πατέρα τῶν
» φῶτων δοξάζωσιν ».

Ἰσίδωρ. Πηλουσ. Βιβλ. Α΄.

Ἐπιστολ. λβ΄.

« Οὐ γάρ ἐστι περὶ οὗτοῦ θειοτέρου ἢ ἄνθρω-
» πος βουλευσάιτο, ἢ περὶ παιδείας ὃ αὐτοῦ
» ὃ τῶν αὐτοῦ οἰκείων ».

Πλάτ. Θεάγ. 2.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΔΑ

(ΕΝ ΟΔῳ ΕΡΜΟΥ, ΔΡΙΘ. 291.)

ΚΑΘ' ἸΜΑΣ ἙΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΟΣΜΙΚΗΣ,

ΗΛΙΑ ΤΑΝΤΑΛΙΔΟΥ.

Ἐπειδὴ κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν πολὺς καὶ σπουδαῖος ἤρξατο νὰ γίνηται παρ' ἡμῖν λόγος καὶ καθόλου μὲν περὶ μουσικῆς, ἰδίᾳ ὅμως περὶ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἔγνωμεν καὶ ἡμεῖς ὅπως ἀνοίξωμεν τὰς σελίδας τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ συγγράμματος εἰς πᾶσαν περὶ μουσικῆς διατριβὴν, ἐξερχομένην ἐκ καλάμου φιλομούσου καὶ μουσολήπτου ἀνδρός. Τοῦτο δὲ ποιούμεν, τοσοῦτω μᾶλλον προθύμως, καθ' ὅσον μάλιστα νομίζομεν ὅτι ἡ μουσικὴ εἶναι τὸ συντελεστικώτατον ὄργανον πρὸς μόρφωσιν καὶ ἐξευγένισιν τῆς καρδίας, ἣν ὁ Εὐαγγελικὸς Κήρυξ πολλαχῶς ἐπιδιώκει.—Εἶναι τῷ ὄντι καλὸς οἶωνός ἡ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν καταλαβοῦσα τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν φιλομουσία αὕτη· διότι φανερώνει ὅτι ἡ τέως ἀναισθητοῦσα πρὸς πᾶσαν μουσικὴν ἀρμονίαν καρδίᾳ τῶν Ἑλλήνων ἤρχισεν ἤδη νὰ αἰσθάνηται καὶ νὰ ἐπιζητῇ τὸν δυνάμενον νὰ κρούσῃ τὰς χορδὰς αὐτῆς ἐναρμονίως. Ἐπειδὴ ὅμως παρ' ἡμῖν κακῇ μοίρᾳ ὁ τῆς μουσικῆς ἀγρὸς εἶναι πάντῃ χέρσας καὶ ἀγεώργητος, διὰ τοῦτο ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκρίναμεν καλὸν ὅπως ἐναποταμιεύσωμεν ἐν τῷ ἡμετέρῳ συγγράμματι πᾶσαν δὴποτὲ περὶ μουσικῆς σπουδαίαν ὕλην, δυναμένην νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸν μέλλοντά ποτε νὰ ἀνεγείρῃ παρ' ἡμῖν μουσικὸν σύστημα, συμφωνοῦν κατὰ πάντα πρὸς τὸν ἐθνικὸν καὶ ὀρησχευτικὸν ἡμῶν βίον. Καὶ ἰδοὺ νῦν ἀρχὴν ποιούμενοι καταχωρίζομεν τὸ Περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ἑλληνικῆς Μουσικῆς ἐκκλη-

σιαστικῆς τε καὶ κοσμικῆς υπόμνημα τοῦ ἐν Κων-
 σταντινουπόλει σοφοῦ καθηγητοῦ κυρίου Ἡλίου Ταντα-
 λίδου, ὅστις διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ παιδείαν δικαίως
 κατατάσσεται μεταξὺ τῶν πρώτων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους
 λογίων καὶ μεγίστης παρὰ τοῖς Ἑλλησιν ἀπολαύει τιμῆς.

Τὸ αἶσθημα τοῦ καλοῦ περί τε τὰ ἄλλα καὶ περὶ
 τὴν Μουσικὴν ὑπάρχει μὲν καθολικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ
 ὑγιεῖς ἔχοντι τὰς αἰσθήσεις, λαμβάνει δὲ ποικίλας καὶ
 διαφόρους ἐκφάνσεις, ἀναπτυσσόμενον οὕτως ἢ ἄλλως
 κατὰ τόπους καὶ χρόνους. Ἡ Μουσικὴ ἐν γένει ἀπότε-
 λουσα πάντοτε σχεδὸν καὶ πανταχοῦ μέρος οὐσιῶδες
 τῆς δημοσίου θείας λατρείας καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου,
 συμβάλλεται τὰ μέγιστα διὰ τῆς τῶν αἰσθημάτων ἐξεγέρ-
 σεως εἰς τὸν ἐξευγενισμόν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν τῶν
 ὁθῶν ἡμερότητα, καὶ ἀμοιβαίως χρησιμεύει ὡς μέτρον
 τῆς εἰς αὐτὰ προόδου, ἀναλόγως τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς
 παρὰ τινι ἀτόμῳ ἢ κοινωνίᾳ. Ἐκαστον ἔθνος ὁπόσοῦν
 προηγμένον εἰς τὸν πολιτισμόν, ὅπως ἔχει ἴδιον προο-
 ρισμόν, ἰδίαν γλῶσσαν, ἥθη καὶ ἔθιμα, ἴδιον τρόπον
 τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοῦ ἐνεργεῖν, καὶ ἴδιον διακριτικὸν
 χαρακτῆρα, οὕτως ἔχει καὶ ἰδιάζουσαν καλλιτεχνικὴν
 αἰσθησιν καὶ κλίσιν καὶ ἐμπειρίαν περί τε τὰς ἄλλας
 τῶν καλῶν λεγομένων τεχνῶν, καὶ δὴ καὶ περὶ τὴν
 Μουσικὴν.

Τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος ἐχαρακτηρίσθη καὶ διεκρίθη ἐν
 τῇ αὐτοῦ ἀρχαιότητι ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν μουσικώτατον
 τῶν συγχρόνων ἐθνῶν, ἀνέκαθεν θρησκευτικῶς προσκεί-
 μενον εἰς τὴν θεραπείαν, σπουδὴν, καλλιέργειαν καὶ
 διηνεκὴν χρῆσιν τῆς Μουσικῆς, ὡς μαρτυροῦσιν ἀριδή-
 λως τὰ ἀρχαῖα ἱστορικὰ ὑπομνήματα, καὶ ὡς ἐξάγεται
 ἐκ τῶν ἄλλων καλλιτεχνικῶν ἀριστουργημάτων, ἐπὶ τῶν
 λειψάνων τῶν ὁποίων οἷον φωνὴν ἀφιεῖσα διακρίνεται
 ἔτι καὶ νῦν ἡ ἀρμονικωτέρα ἐμμέλεια· εὐθυμον δ' ἐν πᾶσι

καὶ χαροπὸν, ὥς ἡ ζωηροτέρα νεότης τῆς ἀνθρωπότη-
τος, πρῶτιστον τῆς καλῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ στοιχεῖον
θεσμοθετήσαν τὴν Μουσικὴν, φάλλον ἀείποτε, καὶ ἐν
αὐταῖς αὐτοῦ ταῖς θλίψεσιν, ἐπλήρου μελωδίας τὸν
ὑπεράνω αὐτοῦ στίλβοντα οὐρανόν, ὥς τὰ ᾠδὶκά πτη-
νὰ τοῦ μεσημβρινοῦ ὀρίζοντος· θρησκευτικώτατον δὲ
ὄν καὶ, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ θείου Παύλου, «δεισιδαι-
μονέστερον κατὰ πάντα ἄλλων ἔθνων», θερμότερον
ἐξέχεε τὰς μουσικὰς αὐτοῦ παραφορὰς ἐπὶ τῆς λατρείας
τοῦ θεοῦ, ἰδίαν ἔχον ἁρμονίαν, εἰς τοῦτο μάλιστα
καθιερωμένην, τὴν Λυδιστί, ὡς ἦδη ἐκ πολλῶν εἰκότως
ἐσημείωσαν οἱ τὰ τοιαῦτα σοφοί· εἰς κοσμικωτέραν δὲ
χρῆσιν μετεχειρίζετο τὰς λοιπὰς ἁρμονίας, ἃς τε παρέ-
λαβεν ἐξ Ἀσίας καὶ ἃς ἀνέπτυξεν οἴκοθεν συντόνους
ἢ ἀνειμένας κατὰ τὸν σκοπὸν, καθαρὰς ἢ μίκτας, δια-
χρωνίζον ταύτας ποικιλοτρόπως, ὥστε δυνατόν εἶπεν
καὶ περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶχε διακεκριμένην ἱερὰν καὶ κο-
σμικὴν Μουσικὴν.

Τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος ἔτι καὶ μετὰ τὴν πάλαι ἔνδοξον
κλασικὴν καὶ πολυθεικὴν αὐτοῦ περίοδον, κληθὲν ὑπὸ τῆς
θείας Προνοίας ἵνα πρωταγωνιστήσῃ τῶν νεωτέρων
ἔθνων εἰς τὸ ἀσυγκρίτως περιφανέστερον στάδιον τοῦ
παγκοσμίου χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, συνεκρότησε καὶ
ἐκανόνισεν ἴδιον Μουσικῆς σύστημα εἰς λατρείαν τοῦ
ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἐκλεχθὲν πάντως ἐκ τῶν σεμνοπρεπε-
στέρων καὶ πρὸς τὴν νέαν θρησκείαν ἐπιτηδειοτέρων
ἁρμονιῶν τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ Μουσικῆς, καθιερωθὲν
ὑπὸ τῆς ἀμωμήτου Ἐκκλησίας, μεταδοθὲν ἀκολούθως
καὶ εἰς τὰ πολλὰ τῶν χριστιανικῶν ἔθνων τῆς τε Δύ-
σεως καὶ τοῦ Βορρᾶ, ἴσως δὲ καὶ τῆς Ἑω, διατηρούμε-
νον καὶ μέχρις ἡμῶν καὶ μόνον ἢ μάλιστα παρ' ἡμῶν
τοῖς ὀρθοδόξοις Ἀνατολικοῖς, ὡς σεβαστὸν λείψανον
τῆς χριστιανικῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος, καταγεγραμ-
μένον διὰ μουσικῶν χαρακτήρων, ὁμολογουμένως τῶν

ἀρχαιοτέρων ἐξ ἀπάντων τῶν σήμερον ἐν χρήσει παρὰ τοῖς λοιποῖς χριστιανικοῖς ἔθνεσι· σύστημα· ἀναδείξαν ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρις ἡμῶν μακραίωνα σχολὴν διασῆμων καὶ ὁσίας μνήμης ἀριστοτεχνῶν καὶ μελωδῶν, ἐν οἷς καταλέγονται καὶ θεόστεπτοι βασιλεῖς καὶ βασιλισσαι, καὶ αἰοίδιμοι Πατριάρχαι, καὶ πλῆθος ἐνδόξων καὶ ἱστορικῶν ὀνομάτων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἀπὸ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ Ἰωάννου Κουκουζέλου καὶ τῶν πολὺ πρὸ αὐτῶν μέχρι Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου καὶ Γεωργίου τοῦ Κρητός καὶ τῶν μετ' αὐτοὺς ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γενεᾷ· σύστημα, οὗ τὴν δύναμιν, μᾶλλον δὲ τὴν παρὰ τῷ Θεῷ χάριν, σύμπας ὁ ὁρθόδοξος χριστιανισμὸς ὀφείλει μνημονεύειν μετὰ θαύματος καὶ σεβασμοῦ διὰ τὰ μέγала αὐτοῦ ἱστορικὰ ἀποτελέσματα, τὴν ἐπιστροφὴν, λέγομεν, εἰς τὸν χριστιανισμόν ὁλοκλήρων ἔθνων, ὅποιον τὸ Ῥωσικόν, μαρτυροῦσης τῆς ἱστορίας, ὅτι τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ἡγεμόνος τῶν Ῥώσων κατέπληξε καὶ κατέθελξε μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐν θεσπεσίᾳ τῶν Ἑλλήνων μουσικῇ, ὅπως ἐψάλλετο ἐν τῇ Ἀγίᾳ Σοφίᾳ. Τοιαύτη μὲν ἐν ὅλοις ἡ θρησκευτικῇ ἡ ἐκκλησιαστικῇ Μουσικῇ τοῦ ἔθνους ἡμῶν, τετηρημένη, ὡς προέφημεν, ἐγγράφως καὶ κατ' ἀδιάκοπον παράδοσιν καὶ χρῆσιν μέχρι τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς. Καίτοι δὲ τῆς κοσμικῆς τοῦ ἔθνους Μουσικῆς ἐν τῇ χριστιανικῇ περιόδῳ οὐδ' ἐλάχιστον ἀποσώζεται· γραπτὸν λείψανον, οὔτε τις εἰδικὴ περὶ αὐτῆς πραγματεία, οὐδεὶς ὁμῶς εὖ φρονῶν δύναται ὡς ἐκ τούτου φιλονεικεῖν, ὅτι ἔθνος, ὅπερ τοσοῦτον ἐπιμελῶς ἐκαλλιέργησε καὶ ἐσύστηματοποίησε τὴν θρησκευτικὴν αὐτοῦ Μουσικὴν, ὅπερ διὰ τοσούτων αἰώνων σκότους καὶ βαρβρότητος διέμενε πιστὸς φύλαξ τῶν πολυτίμων λειψάνων τοῦ πανταχόθεν καταποντιζομένου ἀρχαίου πολιτισμοῦ, λόγον ζωῆς, οὕτως εἰπεῖν, ἐπέχον ἐν τῇ σχεδὸν βεβαρβαρωμένῃ ἀνθρωπότητι, μηδέποτε αὐτὸ ἐκβαρβαρῶνται

οὐδέποτε ἔπαυσεν ἔχον καὶ ἄγραφον Μουσικὴν κοσμί-
κην καὶ δημοτικὴν.

Δυστυχῶς ὁμως ἀμφοτέρω τὰ εἶδη τῆς Μουσικῆς
ἐν τοῖς ἐσχάτοις τοῦτοις καιροῖς, καὶ ἰδίως μετὰ τὴν
εὐτυχὴ συν Θεῷ τῆς Ἑλλάδος ἀναγέννησιν καὶ τὴν
σύγχρονον εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἐπίσκεψιν τοῦ νεωτέρου
εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἤρξαντο ὑφίστασθαι ἔσωθεν
μὲν φθισικὴν τινὰ καχεξίαν καὶ μαρασμόν, ἔξωθεν δὲ
οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐπήρειαν. Ἦ ὥς ἐκ τῆς ἀνατροφῆς
καὶ παιδείας καὶ τῆς κοινωνικῆς θέσεως προέχουσα
τοῦ ἔθνους ἡμῶν μερίς, ἐξ ἧς τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν κληρο-
νόμηματα ἀπεξεδέχοντο πᾶσαν περίθαλψιν καὶ κηδεμο-
νίαν, οὐδεμίαν ἐφίστησι προσοχὴν εἰς τὸ οὐσιωδὲς τοῦτο
στοιχεῖον τῆς ἐθνικῆς καὶ ὀρησκειτικῆς ἡμῶν ζωῆς.
Ἄλλ' ἐνῷ περὶ πάντα σχεδὸν τὰ λοιπὰ εἶδη τῆς κοι-
νωνικῆς παιδείας λαμβάνει ἀξιεπαίνως τὴν δέουσαν
πρόνοιαν ἐνῷ τὴν ξένην εὐρωπαϊκὴν Μουσικὴν μετὰ
τοσαύτης προθυμίας καὶ ἀφειδίας καὶ ἀκροᾶται καὶ δι-
δάσκεται καὶ βραβεύει, περὶ μόνην τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν
Μουσικὴν, καίπερ πολὺ μείζονος δεομένην τῆς σπου-
δῆς, ὀλιγώρως ἔχει, ἢ καὶ ὄλως αὐτὴν περιφρονεῖ, οὐ-
δεμιᾶς ἀξιοῦσα ἐπιμελείας ἢ προστασίας· διότι, ὅσον
μὲν ἀφορᾷ τὴν γραπτὴν, τὴν ἐντεχνον καὶ συστηματι-
κὴν τοῦ ἔθνους Μουσικὴν, τουτέστι τὴν ἐκκλησιαστι-
κὴν, κατέλιπεν αὐτὴν ὡς τινὰ τῶν βαναυσοτέρων τε-
χνῶν εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἰδιωτῶν τὰ πολλὰ, σπανίως
μὲν καλῶν ἐκτελεστῶν τῆς τεχνικῆς παραδόσεως, ἔτι
δὲ σπανιώτερον εὐφυῶν περὶ τὴν εὔρεσιν τοῦ δυνατοῦ
καὶ τοῦ καταλλήλου ἐν τῇ συνθέσει, ἥκιστα δὲ ἄρμο-
δίῳ πρὸς ἐπιστημονικὴν θεωρίαν, δι' ἐνδειαν εὐρυτέρας
γνώσεως καὶ ἐμπειρίας, ὅποιοί εἰσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ
ἄλλως λίαν ἀξιότιμοι ψάλται τῶν καθ' ἡμᾶς ἀγίων
Ἑκκλησιῶν τῆς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Ἑλλάδος. Καὶ μετὰ
λύπης λοιπὸν δυνατόν εἰπεῖν, ὅτι ἔχομεν τὸν πολῦτιμον

καὶ μετὰ τοσαύτας πανδείνους περιπετείας· ὅπερ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν δι' αἰώνων αὐτοῦ πολιτικὴν ἀγωνίαν ἐπεγείνει νέους τύπους κιλλιτεχνίας, ὅσον ἐν τῇ ζωγραφίᾳ καὶ τῇ ἀρχιτεκτονικῇ· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἐσχάτῃ αὐτοῦ πανωλεθρίᾳ ἠδυνήθη νὰ ἐξάψῃ δαιμονίως παρὰ τοῖς ἀναγεννωμένοις λαοῖς τῆς Δύσεως τὸν ἔρωτα τοῦ καλοῦ ἐν τε τῇ τέχνῃ καὶ τῇ φιλολογίᾳ· ὅτι τὸ ἔθνος τοῦτο ἠμέλησε παντάπασι τὴν Μουσικὴν ἐν τῷ κοσμικῷ αὐτοῦ βίῳ· τοῦναντίον μάλιστα, ὅ,τε λόγος πείθει, καὶ ἡ ἀναλογία συνεπάγει, καὶ μυρία ἱστορικὰ δείξεις ὑπάρχουσιν, ὅτι καὶ αὐτὸ ἐκαλλιέργει τὴν κοσμικὴν Μουσικὴν ἀνενδότως καὶ ἐπιτυχῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι μετεδίδου· καὶ αὐτοῖς ἔτι τοῖς Ἀσιανοῖς, ὡς μαρτυροῦσιν Ἀραβες· συγγραφεῖς τοῦ Ι' καὶ ΙΑ' μ. Χ. αἰῶνος, ὁμολογοῦντες ὅτι παρὰ τῶν Ῥωμαίων, τουτέστι τῶν Ἑλλήνων ἔλαβον τὸ πρῶτον οὐκ ἄλλο πολὺ οἱ πατέρες αὐτῶν τὴν τέχνην τῆς Μουσικῆς. Ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὰς τὰς δουλικὰς αὐτοῦ ἡμέρας τὸ πολυπαθὲς ἔθνος, καίτοι πολλὰ μὲν τῶν πατρίων καλῶν ἀποβαλὼν, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ τῶν ὀθνείων κακῶν ἐξ ἀναποδράστου ἀνάγκης προσλαβὼν, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀπέκληρώθη παντάπασι τῆς θεραπείας τῶν ὁμοπατρίδων Μουσῶν, ἀλλ' ὁ μὲν δημότης λαὸς, ὁ αὐτὸς καὶ ποιητὴς καὶ μελωδὸς ἀκατονόμαστος, ἐφάλλεν ἐν τοῖς ὅρεσι, καὶ ταῖς νήσοις, καὶ ἀγροῖς καὶ τοῖς πεδίοις τῆς τεταπεινωμένης αὐτοῦ πατρίδος, κατὰ τοὺς πατρίους αὐτοῦ νόμους, ᾄδων πρὸς λύραν ἢ πρὸς αὐλόν, ἐν δὲ ταῖς πόλεσιν ἀνεδείκνυ μουςοουργοὺς κατὰ τε τὴν φωνητικὴν καὶ ὀργανικὴν μουσικὴν, εὐφραίνοντας μὲν τὰς τῶν πολιτῶν συναστροφάς, διδάσχοντας δὲ ἄλλους ἐτεροεθνεῖς ὁμοτέχνους τὴν ἑαυτῶν ἐμπειρίαν διὰ τῆς ἀγράφου πάντοτε παράδοσεως, καὶ κατακηλοῦντας καὶ αὐτῶν πολλάκις τῶν κρατούντων τὰς ἀκοάς. Οὕτω λοιπὸν πρὸς τῇ ἐγγράφῳ ἐκκλησιαστικῇ, τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος

τοῦτον προγονικόν. θησαυρόν ἐν ὀστρακίνοις ἀληθῶς σκεύεσιν.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ μὲν σημερινὴ εὐρωπαϊκὴ Μουσικὴ μετ' ὅλων αὐτῆς τῶν ἐξόχων ἀρετῶν καὶ τῶν συμπαρομαρτούντων αὐτῇ γοήτρων καὶ ἐπιδείξεων εἰσαγομένη εἰς τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν διὰ τε τῆς ἐλευθερίου ἀγωγῆς τῶν ἐκπρεπῶν συναναστροφῶν, τῶν δημοσίων συναυλιῶν καὶ τῶν μελοδραματικῶν παραστάσεων, καί, ὡς εἰκὸς, κατακτῶσα βαθμηδὸν τὰς ψυχὰς, βεβαίως ἐγκαθίσταται παρ' ἡμῖν. ἡ δὲ ἡμετέρα, οὐδόλως ἢ ἐπιπολαίως σπουδαζομένη, σπανιώτερον καὶ ἀθυρότερον ἀκουομένη, διὰ τὴν τῶν πολλῶν κατὰ τοὺς ἐσχάτους τούτους καιροὺς περὶ τὰ θρησκευτικὰ χλιαρότητα, καὶ ὁμολογουμένως κάκιστα καὶ ἀσυνέτως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπαγγελλομένη, εὐκόλως παραγνωρίζεται, ἀνοιχείως δυσαρεστεῖ, καὶ ἀναξίως περιφρονεῖται. ἔπεται ὅτι, ἐὰν μὴ ἐγκαίρως ληφθῇ σύντονος πρόνοια, οὐκ εἰς μακρὰν θέλομεν περιέλθει εἰς τὴν ἀπευκταίαν ἀνάγκην νὰ παραδεχθῶμεν εἰς τὴν θεῖαν ἡμῶν λατρείαν ξένον ἰδίωμα μέλους, ὡς ἐὰν πρῶτον ἥδη ἐξερχόμενοι ἐξ ἡμιαγρίας καταστάσεως συνιστῶμεν ἔθνος. ὡς ἐὰν ἀρτίως κατηχηθέντες εἰς τὸν χριστιανισμόν συνιστῶμεν ἥδη πρῶτον Ἐκκλησίαν, ὀφείλουσαν παραδεχθῆναι τὸν τύπον καὶ τὸν διάκοσμον ἐτέρου ἔθνους κατηχητοῦ. ὡς ἐὰν μὴ εἴχομεν ἐθνικὴν καὶ πατροπαράδοτον συστηματικῶς ὀργανισμένην καὶ τῇ λατρείᾳ καὶ τῷ ἥθει καὶ τῇ γλώσσῃ καὶ τῷ μετρικῷ συστήματι τῆς ὕμνογραφίας ἡμῶν προσφυᾶ καὶ κατάλληλον μελοποιίαν. θέλομεν περιέλθει, λέγομεν, εἰς τὴν ἀπευκταίαν ἀνάγκην νὰ καταδικάσωμεν εἰς ἀχρησίαν, ἀργίαν καὶ λήθην ὀλόκληρον σύστημα ἱερᾶς μελωδίας καθαρῶς ἑλληνικόν, διηκόν μέχρ' ἡμῶν ἀπὸ τῆς μᾶλλον σεβαστῆς χριστιανικῆς ἀρχαιότητος, καὶ νὰ τολμήσωμεν ξενήκουστόν τινα ἐκκλησιαστικὴν καινοτομίαν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς.

πρωτοτύπῳ ἀνατολικῷ χριστιανισμῷ, εἴ πως δυνηθώ-
 μεν καὶ οὕτω νὰ ἐλκύσωμεν εἰς ἀκρόασιν τῆς δημοσίας
 προσευχῆς ἐξευρωπαϊσμένας χριστιανικὰς ἀκοάς. Ἀλλ'
 ἡ κητάργησις τῆς ἰθαγενοῦς ταύτης τέχνης, μήπω ἐξη-
 ρευνημένης ἐπιστημονικῶς, μήπω δοκιμασθείσης δεόν-
 τως, μήπω τυχοῦσης τῆς δυνατῆς ἀναπτύξεως, θέλει
 καταδικάσει εἰς λήθην καὶ ἀγνωσίαν καὶ πάντα τὰ περὶ
 τῆς Μουσικῆς ταύτης πολλὰ ἢ ὀλίγα γεγραμμένα καὶ
 σωζόμενα τεχνολογήματα, ἐν οἷς ὑπάρχουσι τοσοῦτοι
 τεχνικοὶ ὅροι, ἀναφαίρετος περιουσία τοῦ ἑλληνικοῦ
 λεξικοῦ, ὣν τὴν σημασίαν μετὰ πόνου, ἀλλὰ καὶ μά-
 τιν θέλει ἀναζητεῖ ὁ μεταγενέστερος φιλόλογος.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸ ἕτερον εἶδος τῆς ἐθνικῆς Μουσι-
 κῆς τὸ θύραθεν καὶ δημοτικόν, ἡ αὐτὴ καὶ ἐτι χείρων
 παρατηρεῖται ἀμέλεια. Οὐδεὶς ἄχρι τοῦδε τῶν ἀνηκόν-
 των εἰς τὴν προέχουσαν τοῦ ἔθνους μερίδα ἐφίστησέ
 ποτε σπουδαίαν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ μέλους τῶν πολλῶν
 καὶ παντοίων δημοτικῶν ἡμῶν ᾠμάτων καὶ τῆς ἀνάρ-
 θρου ὀργανικῆς Μουσικῆς τῶν καθ' ἡμᾶς δημοτῶν Ἑλ-
 λήνων· ἐνῷ δὲ περὶ τῶν ξένων ἐθνικῶν μουσικῶν ἰδιώ-
 μάτων ἱκανῶς φαινόμεθα περιεργαζόμενοι· ἐνῷ ἐν ἑλ-
 ληνικαῖς αἰθούσαις, πλησίον τῶν εὐήχων κλειδοχυμβά-
 λων, συχνότατα ἀνευρίσκει τις τετράδια Οὐγγρικῆς, τυ-
 χὸν καὶ Πολωνικῆς καὶ Σκωτικῆς, καὶ τίς οἶδε ποίας
 ἄλλης ἐτέρου λαοῦ δημοτικῆς Μουσικῆς, οὐδ' ἐννοιά
 ποτ' ἐπῆλθεν, οὔτε ὄρεξις, οὔτε γοῦν φιλοτιμία εἰς τὰς
 καθ' ἡμᾶς μουσοτραφεῖς Ἑλληνίδας τοῦ ἐρευνῆσαι εἰ
 ἔχει καὶ ἡ ταλαίπωρος Ἑλλὰς, ἔστω καὶ πτωχόν τι
 καὶ ἄτεχνον ἐθνικόν Μουσικῆς ἰδίωμα· ἴσως δὲ καὶ ἐπαι-
 σχυνθῇσονται αὐτό, ἐάν ποτε ἀκούσωσιν ἀδόμενον ἐν
 χοροῖς παρὰ τῶν ἀγροίκων καὶ ἀπλοϊκῶν, ἀλλὰ φιλο-
 μόλπων Ἑλληνίδων, καὶ τοῦτο δι' ἑλλειψιν δεξιοῦ τε-
 χνίτου, τοῦ περισυνάξοντος τὰ μέλη τῶν δημοτικῶν ᾠ-
 μάτων καὶ καταγράψοντος αὐτὰ καὶ περιχοσμήσοντος,

καθ' ἃ δεῖ, διὰ τεχνικωτέρων ποικιλώσεων. Καὶ τοῦτου δὲ εἰς τὸ μέλλον προφανὲς ἡ ζήμια· διότι παρ' ἡμῖν, καθάπερ ἡ δημοτικὴ ποίησις καὶ ἡ γλῶσσα ἡ δημοτικὴ θεωρήθησαν ἤδη μεγίστης σπουδῆς ἄξιαι, ὥς πιστότατα χαρακτηρίζουσαι τὴν ἔθνικὴν συνείδησιν καὶ διάνοιαν, καὶ πάσης ἱστορικῆς μαρτυρίας ἐναργέστερον καταδεικνύουσαι τὴν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἑλληνισμοῦ γνησιότητα, ὡσαύτως καὶ ἡ ἰδίως τὴν ποίησιν ταύτην ἀχωρίστως ἐπὶ κοσμοῦσα ὁμογενὴς καὶ ὁμόρρυθμος Μουσικὴ, ἐπιστημονικῆς τίνος μερίμνης ἀξιωθεῖσα, δυνατόν νὰ ἀναγάγῃ τὴν θεωρίαν εἰς σπουδαιότατα συμπεράσματα πρὸς ἀνίχνευσιν τῶν πιθανῶν σχέσεων τῆς καθ' ἡμᾶς πρὸς τὴν προγονικὴν Μουσικὴν, ὅπου γε οὐδ' αὐτὴ ἡ ἐγγύριος ὀρχηστικὴ πιστεύεται παρὰ τοῖς νοημονεστέροις παντάπασιν ἀκαρπὸς, ἐὰν ἡξιούτο σπουδαίας τινὸς ἐπιστάσις. Ἀλλως τε λυπηρὸν ἦθελεν εἶσθαι, ἐὰν οἱ μεταγενέστεροι τὴν μὲν δημοτικὴν ἡμῶν ποίησιν τοσοῦτον καὶ ὑπὸ τῶν ξένων σοφῶν θαυματοεῖσαν, ἔχωσιν ἐπιμελῶς συνείληγμένην (καὶ τοῦτο χάρις πάλιν τοῖς ξένοις!) καὶ ἀναγινώσκωσι καὶ ἐνθουσιῶσιν, ὅπως δὲ καὶ ἐν τίσιν ἡχοῖς καὶ ῥυθμοῖς ταύτην ἔμελλον οἱ προπάτορες καὶ πατέρες αὐτῶν, ἐν ὁποῖαις ἀρμονίαις ἢ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τοὺς ἥρωας αὐτῶν ἐξύμνουν, ἢ τὰ κατὰ τῶν ἰδίων τυράννων τρόπαια ἐπαιάνιζον, ἢ τὰς συμφορὰς τοῦ ἔθνους διετραγῶδουν, ἢ ἐν εὐθύμοις πανηγυρικαῖς διαχύσεσιν ὑπεγλύκαινον τὴν πικρίαν τῶν δουλικῶν ἡμερῶν, ἢ τὰ βρέφη αὐτῶν ἐβαυκάλιζον, ἢ τὰς ἐορτὰς καὶ τὰ νέωτα αὐτῶν ἐκαλλάνδιζον· ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἔθνικὰ καὶ πάτρια μελωδήματα πάνταπασιν ἀγνοῶσιν, ὥς δηλονότι ἡμεῖς, καίπερ ἔχοντες πολλὰ τῆς ἀρχαίας λυρικῆς καὶ χορικῆς ποιήσεως περισπούδαστα λείψανα, ὅμως, καὶ πολλὰ ποθοῦντες, ἀγνοοῦμεν αὐτῶν τὸ μέλος, καὶ ἴσως ἀγνοήσομεν ἐσαεὶ. Ἐπαναλέγομεν λοιπὸν καὶ αὖθις ὅτι, ἐὰν μὴ ληφθῇ ἔγκαιρος καὶ σύντονος

ἡρόδοτος περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆς ἀλλῆς
 ἔθνικης ἡμῶν Μουσικῆς, ἀμφότεραι κατὰ μικρὸν ἐξιτή-
 λου τῷ χρόνῳ γινόμεναι παντάπασιν ἀστρωθήσονται ἐπὶ
 ζήμει τῆς ἱστορίας, τῆς τέχνης καὶ τῆς φιλολογίας αὐ-
 τῆς, καὶ ἐπὶ δικαίᾳ μορφῇ τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς, ὥς
 βαθέμου καὶ ἀβελτέρας. Ἐπειδὴ δὲ οὔτε εὐσεβὲς, οὔτε δι-
 καιον, οὔτε πρέπον, οὔτε θεωρητικῶς ὀρθόν, οὔτε τῆς
 ἔθνικης ἡμῶν φιλοτιμίας ἄξιον παρὰ τῶν εὐφρόνουτων
 τοῦτο υπολαμβάνεται, δεῖον γὰρ ἐπιδεσθῶμεν ἐγκαίρως
 καὶ πάσῃ σπουδῇ εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀξιολόγου
 τοῦτου κληρονομικοῦ ἔθνικοῦ κτήματος, τῆς καθ' ἡμᾶς
 δηλονότι ἑλληνικῆς Μουσικῆς, πρῶτιστα μὲν καὶ μά-
 λιστα τῆς ἐκκλησιαστικῆς, ὥς ταχύτερας δεομένης
 ἐπικουρίας ἀκολουθῶς δὲ καὶ αὐτῆς τῆς τοῦ λαοῦ, τῆς
 δημοτικῆς, ἥς τὰ μέλη, ὅσα τοῦλάχιστον φέρονται εἰς
 καὶ νῦν ἐν τοῖς στόμασι καὶ τοῖς οἰκείοις μουσικοῖς ὄρ-
 γάνοις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὁποῦνδήποτε τῆς ἐλευθέ-
 ρας καὶ τῆς δοῦλης Ἑλλάδος, δεῖον ἵνα καταγράψωσι
 πιστῶς καὶ ἀπαρᾶλλάκτως δι' ὁσαςδήποτε γραφικῆς με-
 θόδου, πρὶν ἢ ἀπὸ Δυσμῶν εἰς τὴν ἡμετέραν Ἀνατολὴν
 θριαμβευτικῶς εἰσελαβόνουσα ποικιλόγηρος Μοῦσα κα-
 τασιγάτῃ τέλεον τοῖς ἀγροτικοῖς ἡμῶν τέττιγας.

Ἀξιοῦμεν δὲ ἵνα μνηεῖς ἡμᾶς ὑπολάβῃ κατεχομένους
 ὑπὸ πνέματος ξενηλασίας, μὴδὲ λυσχεραίνοντας οὐδ'
 ὀπωστιοῦν ἐπὶ τῇ παρ' ἡμῶν διαδόσει τῆς ἀληθῶς σο-
 φωτάτης καὶ καίνοτικωτάτης εὐρωπαϊκῆς Μουσικῆς τοῦ-
 γαντίον καὶ ἀπὸ ψυχῆς εὐχόμεθα καὶ λελογισμένως
 προτρέπομεν πάντα Ἑλληνα εἰς τὴν ὅσον ἐνεστὶ τε-
 λειότεραν αὐτῆς σπουδὴν, καθόσον μάλιστα καὶ ἐν τῇ
 παρούσῃ ἡμῶν προθέσει εἰς τὰς πεποιθᾶμεν, ὅτι ἡ
 ὅσον ἐνεστὶ τελειότερα σπουδὴ τῆς εὐρωπαϊκῆς Μου-
 σικῆς (συγχρόνως δὲ καὶ τῆς ἀσιατικῆς) θέλει δια-
 φωτίσει βέλτιον τοὺς μέλλοντας ἐρευνητὰς καὶ καλ-
 λιεργητὰς τῆς ἡμετέρας Μουσικῆς, θέλει στηρίξει αὐ-

τὴν ἔτι μᾶλλον καὶ θέλει παράσχει αὐτῇ νέαν ζωὴν εἰς μέλλον ἀσυγκρίτως περίφανέστερον. Ἐχομεν δὲ πρὸς τοῦτο συνάδουσαν τὴν σεβαστὴν νύξιν ἀνδρὸς ἐν-τριβοῦς τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἀσφαλοῦς ποδηγέτου εἰς τὴν τρίβον τῶν πατρικῶν παραδόσεων, τοῦ ἀοιδίμου δι-δασκάλου Πρεσβυτέρου καὶ Οἰκονόμου, Κώνσταντίνου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, προειπόντος ἐν Δ' τεύχει τῆς περὶ τῶν Ὁ' Ἑρμηνευτῶν σοφῆς τετραβίβλου. « Ἀλλὰ περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς, καὶ πόσον δια-φέρει τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς (ἥτις εἶχε κάκεινὰ τοὺς λυδίους καὶ φρυγίους καὶ μιξολυδίους καὶ μιξοφρυγίους· Ἀσιανοὺς νόμους καὶ τὴν ἀσιάτιδα κιθάραν), φι-λοκρινήσουσιν ἄνδρες ὁμογενεῖς, τῆς τε τῶν Εὐρω-παίων καὶ Ἀσιανῶν, καὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν καὶ πατροπα-ραδότου μουσουργίας ἔγκρατεῖς, κάλλιστόν τοῦτο πονή-σαντες πόνον » (σ. 766 σημ.). Εἰ δὲ μετὰ πολλῶν μιᾶ γνώμῃ ἀποδιοπομπούμεθα καὶ ἡμεῖς τὴν παρά τινῶν σπουδαζομένην εἰσαγωγὴν εὐρωπαϊκῆς ἢ εὐρωπαϊζού-σης καὶ ὅλως ἀήθους μόλπης ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐκκλησια-στικῇ χοροστασίᾳ, ἐπειγόμεθα πρὸς τοῦτο οὐχὶ ἐπαη-διζόμενοι πρὸς τὴν θαυμαστὴν τῶν ἁρμονιῶν αὐτῆς ποικιλίαν καὶ συμπλοκὴν, ἥτις ἐν οἰκείοις καιροῖς καὶ τόποις οὐδ' ἡμᾶς παρῆλθεν ἀγοητεύτους, ἀλλὰ πεποι-θότες ὅτι τριπλασίως καὶ τετραπλασίως ἱκανοποιού-μεθα, ἀπαρεῖχλίτως ἐμμένοντες εἰς τὰ ἀρχαῖα καὶ πά-τρια τοῦτο μὲν, ὥς πρῶτοι τῶν ὀρθοδόξων αἰσθανό-μενοι γλυκεῖαν ἐν τῇ ψυχῇ χαρὰν μετὰ τινος ἐνδομύ-χου καὶ δικαίας αὐχέσεως, ὅτι μόνοι, ἢ μάλιστα πάντων τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν ἡμῶν λαῶν, εἰσερχόμενοι ἐν ναῷ Ὑψίστου, ὥσπερ πάντα χρόνι περιουγαζόμεθα ἀπα-ράλλακτον τὸν τύπον τῆς ἀποστολικῆς καὶ καθολικῆς ἀρχαιότητος, οὕτως ἐνηχούμεθα καὶ τὴν πρώτην τῶν χριστιανικῶν μελωδιῶν, συνυμνωδοῦντες ὁμοιοτρόπως μεθ' ὅλης τῆς σειρᾶς τῶν ἀπ' ἀρχῆς Πατέρων τῆς

Ἐκκλησίας, μετὰ Ἰγνατίου καὶ Κλήμεντος, μετὰ Διονυσίου καὶ Ἱεροθέου, μετὰ Βασιλείου καὶ Χρυσοστόμου, μετὰ Φωτίου καὶ Γενναδίου, μετὰ Γρηγορίου καὶ Κυρίλλου καὶ Γερμανοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἱερομαρτύρων τῆς πίστεως καὶ πρωτάθλων τῆς ἐλευθερίας τοῦ πρωτοτόκου αὐτῆς λαοῦ· τοῦτο δέ, ὡς ἔθνος, τεκμηριοῦντες καὶ ἐντεῦθεν τὸν προγονικὸν ἡμῶν χαρακτῆρα, παῖδες ὄντες Ἑλλήνων, οἵτινες τοὺς παρὰ τοὺς μουσικοὺς νόμους νεωτερίζειν τι προπετευσομένους παρανόμων γράφοντες δημοσίοις ψηφίσμασιν ἐζημίου, πρεσβεύοντες μετὰ τοῦ θεοῦ Πλάτωνος, ὅτι » εἶδος καινὸν μουσικῆς μεταβάλλειν εὐλαβητέον, ὡς ἐν ὄλῳ κινδυνεύοντα· οὐδαμοῦ γὰρ κινοῦνται μουσικῆς τρόποι ἄνευ πολιτικῶν νόμων τῶν μεγίστων » (Πολιτ. Δ'. 424). Διὰ δὲ τοῦτο καὶ πάντα ξένον τὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν ποικιλώτερόν τι ἐπιδείξασθαι βουλόμενον προσκυνοῦντες πλατωνικῶς, » ὡς ἱερὸν καὶ θαυμαστὸν καὶ ἡδὺν ἀποπέμψομεν εἰς ἄλλην πόλιν, μύρον κατὰ τῆς κεφαλῆς χέαντες καὶ ἐρίῳ στέφαντες· αὐτοὶ δὲ τῷ αὐστηροτέρῳ καὶ ἀηδεστέρῳ χρησόμεθα ὠφελείας ἕνεκα· κ.τ.λ. » (αὐτ. Γ'. 398.). Ἄλλως τε οὐδ' ἀγνοοῦμεν ὅτι καὶ παρ' ἄλλοις ἐν Εὐρώπῃ χριστιανικοῖς ἔθνεσι, παρ' οἷς ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἄσματοουργία προέχωσεν πλέον ἢ θέμις εἰς τὴν κατὰ κόσμον ἀριστοτεχνίαν, ὑψώθησαν ἔστιν ὅπου σώφρονες φωναὶ, ἐπιμεμφόμεναι τὴν ὑπέρμετρον ταύτην ἐλευθερίαν καὶ περιπαθῶς ἐπιποθοῦσαι τὴν ἐπάνοδον τῆς ἀφ' ἧς ἐξέκλιναν ἀρχαιοπρεποῦς τοῦ μέλους σεμνότητος, ἀφ' ἧς προσεχτέον μὴ ἀποστῶμεν, μήποτε περιπαθῶς καὶ ἡμεῖς ἐπιποθῆσωμεν τὴν ἐπάνοδον, ὅτε τοῦτο ἔσται χαλεπόν.

Ἐπειδὴ δὲ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ πρὸς τὴν πατρίον Μουσικὴν ἐθνικοῦ ἡμῶν καθήκοντος ἀπαιτεῖται οὐ μόνον θέλησις ἀγαθὴ, ἀλλὰ καὶ ἐνέργεια σύντονος, καὶ πολλῶν καὶ εἰδικῶν ἀνδρῶν σύσχεψις τε καὶ σύμπραξις

καὶ δαπάναι πολλάι καὶ διαρκεῖς, δῆλον εἶκοθεν, ὅτι
τοῦτο καὶ εὐχολώτερον καὶ ταχύτερον καὶ ἐπιτυχέ-
στερόν· γενήσεται διὰ τοῦ καὶ ἡμᾶς ἀληθῶς θυματοῦρ
τοῦ συνεταιρισμοῦ, ἐφ' ᾧ καὶ προβάλλομεν τὴν σύστασιν
Ἑταϊρίας Φιλομοῦσων, προτιθεμένης τὴν ἀνάπτυξιν
τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν Μουσικῆς ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ κοσμι-
κῆς, καιρὸν μὲν ἐπιτήδειον ὑπολαμβάνοντες τὸν πα-
ρόντα, ὁπότε καὶ τὸ περὶ τῆς ἡμετέρας Μουσικῆς, ἰδίως
τῆς ἱερᾶς, ζήτημα ἤρξατο κατὰ τόπους παρὰ διαφόροις
κινεῖσθαι, καὶ ἀνάγκη τις θεραπείας τοῦ πράγματος
κατέστη· πολλαχού ἐκαιοθήτη καὶ παρὰ πλείστοις ὁμο-
λογεῖται, καὶ περισώζονται ἔτι, τῷ Θεῷ χάρις, ἐν τε
τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ παρὰ τῷ λαῷ τὰ πράγματα, ὧν τὴν
μελέτην, ἀνάπτυξιν καὶ στερέωσιν προτιθέμεθα. Τόπον
δὲ κατάλληλον, ἐνθα καθιδρυτέα ἡ Ἑταιρία, νομίζον-
τες αὐτὴν τὴν τῆς Ἑλλάδος πρωτεύουσαν, τὰς Ἀθήνας,
ὅπου ἡ πατροπαράδοτος εὐσέβεια ἐπικρατοῦσα προστα-
τεύεται μὲν ὑπὸ ὀρθοδόξου πολιτείας, περιφρουρεῖται δὲ
ὑπὸ ἱερᾶς Συνόδου, ὅπου τὸ πατριωτικὸν αἶσθημά ἐστιν,
ὡς εἶκος, γνησιώτερον, θερμότερον καὶ δραστικώτερον,
ὅπου τοιοῦτοι καὶ τηλικούτοι ὑπάρχουσι λόγοι καὶ
πεφωτισμένοι ὁμογενεῖς, ἴσον ἔχοντες τὸν ζῆλον καὶ
τὴν ἰκανότητα πρὸς τὸ διενεργεῖν τὰ χρήσιμα τῇ πα-
τρίδι καὶ τῇ ἐπιστήμῃ· ὁπόθεν, ὡς ἀπὸ κέντρου προσφι-
λοῦς, πᾶσα εὐγενὴς καὶ γνήσια ἐλληνικὴ ἰδέα ἐπαφί-
ησι θερμὰς καὶ ζωογόνοὺς ἀκτῖνας εἰς ἅπαντα τὸν
πρὸς ἑῶ καὶ δύσιν ἐλληνικὸν κόσμον, καὶ ὅπου, ὡς τὸ
ἐπαχρόν τῶν εὐτυχῶν περιστατικῶν, ἀνώρθωται θεῖα
χάρτι θρόνος βασιλικὸς, κοσμούμενος ὑπὸ Βασιλέως
φιλοτίμως ἔχοντος περὶ τὰ καλὰ, καὶ σεβομένου ἐπι-
κληνῶς τὰ πάτρια τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ Βασιλίσσης
ὀρθοδόξου, αξιομιμήτως εὐλαβοῦς περὶ τὰ θεῖα καὶ πε-
φωτισμένης προστάτιδος τῶν ἐλληνικῶν ἡθῶν, αἰσθη-
μάτων καὶ παραδόσεων, ἐν οἷς δι' αὐτῆς σὺν Θεῷ ἀγα-

τραφίσεται καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς θεόσδοτος καὶ εὐσεβεστάτη βασιλῆιος γενεά· Ἀνάσσης σεπτῆς καὶ χαριτοβρύτου, ἧτις γηγησίους ἤθεσιν ἀγαπῶσα τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, τὰ τε ἄλλα καὶ τὴν ἐν αὐτῇ ἱερὰν ὕμνωδιαν ἀσμένως καὶ τελεσφόρως, πιστεύομεν, ἀναδέξεται τὴν προστασίαν τῆς τοιαύτης, οἷαν προβάλλομεν, Ἑταιρίας,

Τούτων οὕτως ἀδιστακτως πρεσβευομένων, ἐξέστω, χάριν ἀπλῆς ἀφορμῆς, καὶ διατυπῶσαι ἐν τέλει τοῦ παρόντος ὑπομνήματος τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Ἑταιρίας, ὁποῖαν ἡμεῖς αὐτοὶ τό γε νῦν ἰνδαλλόμεθα ἐν τοῖς ἐπομένοις ὅροις, ἐπιδεκτικαῖς πάσης ἐπὶ τὸ βέλτιον τροποποιήσεως, ὁπόταν σὺν Θεῷ ἀναλάβωσί τινες τῶν ἐν Ἀθῆναις ἐπισημοτέρων καὶ ἀρμοδιωτέρων ἀνδρῶν τὴν σύστασιν καὶ διοργάνωσιν τῆς Ἑταιρίας. Εἰσὶ δὲ οὗτοι:

Α'.

Ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν προστασίαν τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλείσης τῆς Ἑλλάδος Ὀλγας νὰ καθιδρυθῇ ἐν Ἀθῆναις Ἑταιρία Φιλομουσῶν, σκοπὸν ἔχουσα τὴν διὰ καταλλήλων τεχνιτῶν καὶ ἐπιστημόνων ἀνδρῶν σπουδὴν, καλλιέργειαν, ἀνάπτυξιν, βελτίωσιν καὶ διάδοσιν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν Μουσικῆς, τῆς τε κοσμικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς.

Β'.

Νὰ προσκληθῶσι μέλη τῆς Ἑταιρίας ἐξ ἀπάντων τῶν ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων Ἑλλήνων, καταβάλλοντα ἐτησίως ἕκαστον ὠρισμένον τι χρηματικὸν ποσόν, προτρέπομένων τῶν εὐπορωτέρων εἰς ἀδροτέρας εὐεργεσίας, ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος τοῦ προορισμοῦ καὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτῆς.

Γ'.

Πρωτίστη πρόνοια τῆς Ἑταιρίας ἔστω, ὅπως τεχνῖται, ἐντελῶς κάτοχοι τῆς ἡμετέρας Μουσικῆς, σπου-

δάσωσιν ἐντελῶς καὶ τὴν εὐρωπαϊκὴν, καὶ ἰδίως τὴν φωνητικὴν καὶ, τὰνάπαλιν, ἄνδρες, ἐντελῶς εἰδήμονες τῆς εὐρωπαϊκῆς, σπουδάζωσιν ἐντελῶς καὶ τὴν ἡμετέραν· ἅπαντες δὲ διδαχθῶσι καὶ τὴν θεωρίαν τῆς τέχνης· κατ' ἀμφοτέρω τὰ εἶδη· ἰδίως δὲ διδαχθῶσιν ἀμφοτέροι τὰ διάφορα εἰς θρησκευτικὴν χρῆσιν καθωρισμένα ἰδιώματα τῆς Μουσικῆς· παρὰ τοῖς διαφοροῖς χριστιανικοῖς ἔθνεσιν ἀνατολικοῖς τε καὶ δυτικοῖς, καὶ μάλιστα ὀρθοδόξοις, οἷον Σέρβοις, Βλάχοις καὶ Ῥώσοις, τὰ τε νεώτερα καὶ τὰ παλαιότερα τὰ παρ' Ἑλλήνων εἰς αὐτοὺς διαδοθέντα· πρὸς τούτοις λάβωσιν ὡς οἷόν τε τελειότεραν γνῶσιν καὶ τῆς ἀσιατικῆς ἢ ἀραβοπερσικῆς Μουσικῆς· ἐπιστήσωσί δὲ τὴν προσοχὴν αὐτῶν καὶ εἰς τὴν παρ' ὅτι πλείστοις ἔθνεσι, καὶ μάλιστα τοῖς περιοίκοις τῇ Ἑλλάδι, Ἀλβανοῖς δηλονότι, Σλάβοις καὶ Βλάχοις, δημοτικὴν Μουσικὴν.

Δ.

Ἐκ τῶν οὕτω συγκεκροτημένων τεχνιτῶν καὶ ἄλλων εἰδικῶν διὰ τὰς περὶ Μουσικῆς γνώσεις ἀνδρῶν γὰρ ἐκλεχθῇ καὶ γὰρ κατασταθῇ ἑλληνικὸς Μουσικὸς Σύλλογος (ἢ Μουσικὴ Ἀκαδημία), ἔργον ἔχων τὸν προσδιορισμὸν ἢ τὴν ἐπινόησιν τῶν καταλλήλων μεθόδων πρὸς τὴν ἀκριβεστέραν καὶ εὐκολωτέραν διδασκαλίαν τῆς καθ' ἡμᾶς Μουσικῆς, τὸν προσδιορισμὸν ἢ τὴν ἐφεύρεσιν τῶν καταλλήλων μουσικῶν ὀργάνων πρὸς ἐντελῇ παράστασιν τῆς ἔθνικῆς ἡμῶν μελωδίας, τὴν ἐκλογὴν τοῦ καταλληλοτέρου τρόπου τῆς μουσικῆς ἀπαγγελίας, καὶ μάλιστα ἐν τῇ ἱερᾷ ἀσματουργίᾳ, τὴν ἀνάπτυξιν ἢ τροποποίησιν τῆς ἐν χρήσει παρ' ἡμῖν σηματογραφίας, τὴν σύνταξιν ἢ ἐπιδοκιμασίαν διδακτικῶν βιβλίων κτλ. κτλ.

Ε.

Μεγίστη τοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου ὑποχρέωσις ἔστω γὰρ τηρήσῃ θρησκευτικὸν σέβας πρὸς ὃ, τι θεωρήθῃ οὐσιώ-

δες καὶ γνήσιον ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν Μουσικῇ ἐπὶ τῇ ἀκραδάντῳ βάσει τοῦ ὕφους τῶν ἀγιωτάτων μεγάλων τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησιῶν, Κωνσταντινουπόλεως, Ἱεροσολύμων καὶ Ἀθηνῶν, καὶ τῶν εὐαγεστάτων μονῶν τοῦ ἀγιωνύμου ὁροῦς τοῦ Ἀθωνος, οὕτως, ὥστε νὰ ἀναφανῇ αὐτῆς τὸ γνήσιον καὶ ἀρχικὸν κάλλος, χωρὶς νὰ παρειαφρήσῃ ἐν αὐτῇ οὔτε εὐρωπαϊκὸς οὔτε ἀσιατικὸς ξενισμὸς, δυνάμενος νὰ σκάνδαλίσῃ καὶ τὸν ἔσχατον τῶν ὀρθόξων Ἑλλήνων, τὸν εὐλόγως εἰς τὰ πάτρια προσηλωμένον. Ἀλλ' ἔστω ἡ ἐπισκευή, οὕτως εἰπεῖν, ταύτης, ὁποῖα ἡ ἐπισκευὴ ἀρχαίας καλλιτεχνικῆς ἱερᾶς εἰκόνης ἢ ἀρίστου τινὸς βυζαντινοῦ ἀρχιτεκτονήματος, ὃν τρόπον δηλονότι οὐχὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπεσκευάσθη καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τῶν βαρβάρων πρῶην λελωθὴμένος ναὸς τοῦ Νικοδήμου κτλ.

Σ'.

Δαπάνη τῆς Ἑταιρίας ὑπὸ ἐφόροις ἢ καὶ διδασκάλοις πᾶσιν ἢ τισὶ τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου (ἢ Ἀκαδημίας) νὰ συστηθῇ ἐν Ἀθήναις μεγάλη μουσικὴ Σχολή, ἔχουσα ὠρισμένον ἀριθμὸν ὑποτρόφων μαθητῶν ἐκ τῶν εὐφωνοτέρων καὶ εὐπαιδευτοτέρων νέων ἀπανταχόθεν τῆς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Ἑλλάδος. Ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ ἐκτὸς τῶν ὑποτρόφων τῆς Ἑταιρίας δύνανται νὰ συστήσωσιν ὑποτροφίας ἢ τε ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ ἡ ἱερὰ Σύνοδος, καὶ πᾶσα ἄλλη φιλόμουσος ἑλληνικὴ πόλις ἢ κοινότης καὶ πᾶς φιλόμουσος ἰδιώτης, ἐπὶ καταβολῇ ὠρισμένου τιμήματος.

Ζ'.

Οἱ μαθηταὶ νὰ σπουδάζωσιν ἐν αὐτῇ κυρίως μὲν τὴν φωνητικὴν Μουσικὴν, ἐν μέρει μὲν τὴν εὐρωπαϊκὴν, μάλιστα δὲ καὶ προϋργαίτατα τὴν καθ' ἡμᾶς, ὡς ἐπιβοήθημα δὲ καὶ τὴν ὀργανικὴν ἐπὶ διαφόρων ὀργάνων, ἐπὶ τέλους δὲ καὶ τὴν θεωρίαν τῆς Μουσικῆς. Περι-

πλέον νὰ σπουδάζωσιν ἐπὶ ποσὸν καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐγκύκλιον παιδευσιν, καὶ ἄλλα τινὰ χρήσιμα πρὸς τὸν σκοπὸν.

II.

Οἱ μαθηταί, ἐφ' ὅσον σπουδάζουσι, νὰ χοροστατῶσι, χάριν γυμνάσεως, εἰς τινὰ ἢ εἰς τινὰς τῶν ἐν Ἀθήναις ἱερῶν-ναῶν, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ ὁδηγίαν τῶν ἰδίων διδασκάλων, συμφάλλοντες ἡσυχῇ πολλοὶ ἅμα, συγχρόνως καὶ ὁμοφώνως· μετὰ προηγουμένην ἐν τῇ Σχολῇ ἄσκησιν-κτλ.

Θ'.

Τῇ φροντίδι τῆς Ἑταιρίας νὰ καταρτισθῇ ἐν τῇ Σχολῇ ἀξιόλογος Μουσικὴ βιβλιοθήκη πρὸς χρῆσιν τῶν τῆς Σχολῆς σπουδαστῶν καὶ τῶν ἐραστῶν τῆς Μουσικῆς, περιλαμβάνουσα α') ἀρχαῖα μουσικὰ χειρόγραφα καὶ πραγματείας ἢ διατριβὰς χειρογράφους καὶ ἀνεκδότους περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Μουσικῆς· β') πάντα τὰ μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντα καὶ κατὰ καιροὺς δημοσιεύόμενα ἐκκλησιαστικὰ μουσικὰ βιβλία, καὶ τὰς διαφόρους ἐκδοθείσας καὶ ἐκδοθησομένας μουσικὰς τεχνολογίας· γ') ἅπαντα τὰ ἐν διαφόροις εὐρωπαϊκαῖς γλώσσαις ἐκδιδόμενα ἀρχαῖα καὶ νεώτερα συγγράμματα περὶ Μουσικῆς καὶ τῆς ἱστορίας αὐτῆς, καὶ ἰδίως τὰ ἀφορῶντα τὴν ἐλληνικὴν Μουσικὴν, παλαιὰν τε καὶ νεωτέραν, καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διαφορῶν ἐθνῶν· δ') μεγάλην συλλογὴν βιβλίων κοσμικῆς εὐρωπαϊκῆς Μουσικῆς τῶν διασημοτέρων τῆς Εὐρώπης τεχνιτῶν, συγχρόνων καὶ προγενεστέρων, ἰδίως δὲ βιβλία θρησκευτικῆς Μουσικῆς τῶν διαφορῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν ἢ θρησκευτικῶν κοινοτήτων, ὁρθοδόξων καὶ μὴ.

Παρὰ τὴν βιβλιοθήκην συγκροτηθῆσεται καὶ Ὀργανοθήκη, συμπεριλαμβάνουσα ὡς οἷόν τε πλείονα εἶδη μουσικῶν ὀργάνων πνευστῶν, ἐντατῶν καὶ χρουστῶν, εὐρωπαϊκῶν τε καὶ ἀσιατικῶν.

I'.

Δαπάνη καὶ ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἑταιρίας νὰ ἐκδίδῃται ἐν Ἀθήναις μουσικὸν περιοδικὸν σύγγραμμα, περιλαμβάνον· α) τὰ πρακτικὰ τῆς Ἑταιρίας· β) τὰ πρακτικὰ τοῦ Συλλόγου (ἢ Ἀκαδημίας)· γ) ἀνεκδότους πραγματείας, διατριβάς καὶ προπαιδείας ἢ μεθόδους τῶν πρὸ ἡμῶν περὶ τῆς ἡμετέρας ἢ καὶ τῆς ἀσιατικῆς Μουσικῆς· δ) νέας πρωτοτύπους περὶ αὐτῆς διατριβάς· ε) μεταφράσεις ἐξ ἄλλων γλωσσῶν περὶ μουσικῶν ἀντικειμένων· ς) βίους ἐπισήμων μουσικῶν ἡμετέρων καὶ ξένων· ζ) μουσικὴν ὕλην, οἷον· 1) ᾠσματα δημοτικὰ παντὸς ἑλληνικοῦ τόπου, παλαιότερα καὶ νεώτερα, ὡς οἷόν τε πιστῶς γεγραμμένα, διὰ τε τῆς ἡμετέρας καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς σηματογραφίας· 2) μέλη ὑπορχηματικὰ ἑλληνικὰ ἐπίσης· 3) ᾠσματα τεχνικὰ νεώτατα, καὶ μάλιστα τὰ ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν ἤχων ἢ ῥυθμῶν μελοποιούμενα· 4) ᾠσματα ἢ μελωδίας εὐρωπαϊκὰς διὰ τῆς καθ' ἡμᾶς σηματογραφίας μεταγραφόμενα· 5) ᾠσματα ἢ μέλη ἡμέτερα, ἢ καὶ ἀσιατικὰ κοσμικὰ, ἢ καὶ ἐκκλησιαστικὰ, διὰ τῆς εὐρωπαϊκῆς σηματογραφίας μεταγραφόμενα· 6) ποικιλώσεις ἡμετέρων ᾠμάτων κατὰ τοὺς κανόνας τῆς τέχνης χάριν γυμνάσεως τῶν ἐραστῶν τῆς Μουσικῆς· 7) κριτικὰς καὶ τεχνολογικὰς παρατηρήσεις ἐπὶ μελῶν ἡμετέρων, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς κλίμακας, τὰ συστήματα, τὰς ἀγωγὰς, τοὺς ῥυθμοὺς, τὰ μέτρα, τὸ πνεῦμα καὶ τὴν πρωτοτυπίαν αὐτῶν.

IIA'.

Ἀναλόγως τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς ἡ Ἑταιρία νὰ παρέχῃ τὴν συνδρομὴν αὐτῆς καὶ πρὸς ἄλλας πόλεις ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ Βασιλείου πρὸς σύστασιν ὁμοίων μουσικῶν σχολῶν.

ΙΒ'.

Ἡ Ἑταιρία νὰ προκηρύττῃ κατὰ καιροὺς μουσικὰ διαγωνίσματα, καὶ νὰ βραβεύῃ τοὺς ἐν αὐτοῖς ἀριστεύοντας. Ὁμοίως νὰ βραβεύῃ ἢ νὰ ἀπονέμῃ ἄλλας ἀκαδημαϊκὰς τιμὰς εἰς πάντα, ὅστις ἤθελεν συνεργήσῃ δραστηρίως καὶ ἐπιτυχῶς εἰς πράγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, τούτέστι τὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν Μουσικῆς.

ΙΓ'.

Καλὸν ἤθελεν εἶσθαι, ἂν ἀρχαί τινες Μουσικῆς, καὶ μάλιστα ἐκκλησιαστικῆς, εἰσήγοντό· εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα τῶν ἀρρένων καὶ τῶν θηλέων τῆς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Ἑλλάδος, ἀφοῦ μάλιστα ἀπολυθῶσιν οἱ ἐκ τῆς μεγάλῃς Μουσικῆς σχολῆς τελειόφοιτοι.

